

היום נלמד בעזרת ה':

עירובין דף כב

למדנו במשנה שרבי יהודה מתיר פסי ביראות עד שטח של בית סאתיים. הגמרא מסתפקת האם כוונתו לבור כולל המחיצות שהם מינימום במרחק של שתי אמות לכל כיוון, ולפ"ז אם שטח הבור עצמו בית סאתיים כבר אסור לטלטל בין הפסים. או שכוונתו לרק שטח הבור בלבד ולפ"ז אם הבור בית סאתיים עדיין מותר לטלטל.

כל הנושא כאן הוא החשש שאם נתיר לטלטל כאן בשטח גדול יותר מבית סאתיים יבואו האנשים לטלטל גם בקרפף שלא הוקף לשם דירה שאסור לטלטל בו אם הוא גדול יותר מבית סאתיים.

שורש הספק הוא האם אדם נתפס בהסתכלותו יותר לבור עצמו, ואז אם הבור בית סאתיים אין לחוש שיבוא להתיר בקרפף בית סאתיים. או שאדם נתפס יותר לשטח שבין המחיצות, וכיון שהשטח כאן יותר מבית סאתיים יש לחוש שיטלטל גם בקרפף יותר מסאתיים.

הגמרא רוצה להוכיח ממחלוקתם של רבי יהודה ורשב"א בברייתא, שרבי שמעון בן אלעזר אומר בור בית סאתיים על בית סאתיים מותר מלבד המחיצות הרחוקות כדי ראשה וברובה של פרה-שתי אמות. משמע שרבי ודה החולק עליו סבור שאפילו אם הבור קטן יותר אך ביחד עם הפסין השטח הוא בית סאתיים אסור לטלטל שם.

משנה: אם הבאר המוקף דיומדין נמצא בתוך רשות הרבים והעוברים ושבים מהלכים בתוך שטח היקף הפסים - נחלקו במשנה האם הם מבטלים את המחיצה או לא. לרבי יהודה הם מבטלים ולכן צריך להזיז את הדרך לצד מחוץ לפסי הביראות, ואילו לרבנן אין צורך.

גמרא: לדעת חכמים במשנה אנו רואים את כוחם של המחיצות שהרי אפילו שהרבים עטברים תוכם אינם מבטלים אותם.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

אך מצאנו בירושלים שדווקא בגלל שדלתות החמה ננעלות בלילה הי אינה נחשבת לרה"ר אבל אם היו משאירים את הדלתות פתוחות תמיד היתה נחשבת לרה"ר כיון שהילוך הרבים בתוך שערי החומה מבטל אותם מלהיחשב למחיצות.

מי שיש לו שני בתים בשני צידי רה"ר: רבי יהודה סובר שמדאורייתא מספיק שני מחיצות לרה"ר, ונמצא שהקירות של שני הבתים משני הצדדים הם כמחיצות. אלא שבשביל היכר צריך לעשות לחי בקצוות אחד הבתים מכאן ומכאן, או קורה בין שני הבתים מכאן ומכאן. רבנן חולקים עליו וסוברים שמדאורייתא צריך שלוש מחיצות. (ובנוסף הם מקשים לרבי יהודה לשיטתו שאין מערבין רה"ר בצורה כזו כיון שהילוך האנשים מבטל את המחיצות).

ארץ ישראל אין חייבין עליה משום רה"ר: כלומר שאין לה דין שלרה"ר ולכן המטלטל בתוכה עינו חייב. אף שודאי דינה כברמלית שגזרו בה רבנן טלטול אך עכ"פ אינו חייב מדאורייתא.

הגמרא מבררת האם זה משום שבצפון הארץ באזור 'צור' מצד אחר יש סלע גבוה י'נטפחים המקיף את שטח הארץ ונחשב למחיצה, ומצד שני בצפון מזרח הארץ באזור 'גדר' (אולי זה 'חמת גדר') יש מקום נמוך עשרה טפחים שגם הוא נחשב למחיצה. ובביאור הענין כתב הריטב"א שכיון שישנם שתי מחיצות מקבילות השטח שביניהם נחשב לרה"ר. והגר"ח קניבסקי (דרך אמונה תרומות) ביאר שהים במערב והירדן במזרח שמשני צידי הארץ נחשבים למחיצות ובצד צפון יש את סולמא דצור ואת מורדות גדר המהווים דופן שלישית לארץ.

הגמרא מסיקה שכוונת רבי יוחנן לעלויות ומורות שבארץ ישראל שאין להם דין רה"ר כיון שאינם דומים לצורת הילוכם של בני ישראל במדבר שהלכו בדרך סלולה וחלקה - שמשם נלמד דין רה"ר (כיון שכל איסורי שבת נלמדים מהמשכן, והילוכם של בני ישראל בדור ההוא היה במדבר הישר).

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

תל המתלקט: תל אדמה המשופע בזווית כזו, שבתוך ארבע אמות מתחילת השיפוע הוא מגיע לגובה של עשרה טפחים - נחשב לרה"י. (אבל אם השיפוע ארוך יותר עד שהוא מגיע לגובה עשרה הוא נחשב כחלק מהקרקע של רה"ר).

הגמרא דנה במקרה שאנשים רבים עולים על התל המתלקט בדרך הילוכם - האם הוא עדיין נחשב לרה"י, או שהילוך הרבים מחשיב אותו לרה"ר ואם הם מטלטלים שם הם עוברים על איסור שבת. הספק הוא רק לדעת רבי יהודה במשנה הסובר שכשרבים בוקעים בפסי ביראות הם מבטלים את הממיצות שלהם, והספק: האם דווקא שם שהדרך ישרה, או אפילו כאן שהתל גבוה וקשה ללכת עליו. אך לרבנן אין ספק שהרי אפילו שם הם סוברים שהילוך הרבים לא מבטל את הממיצות, וק"ו כאן במקום הקשה להילוך.

חצר שיש במחיצותיה פתחים או פרצות והרבים נכנסים ויוצאים בהם, דינה לגבי טומאה - כרה"ר שספק טומאה כרה"ר טהור. טעם הדבר כיון שזה מקום שאי אפשר להיסתר בו. אך לענין שבת - דינה כרה"י. ואפילו שרבים בוקעים במחיצות, ואפילו שקשה ללכת בין הפתחים הצרים ובין הפרצות שיש להם שיירים מהכותל סמוך לקרקע.

מבואות המפולשות לבורות: למסקנת הגמרא: מבוי שבסופו ישנו בור בקרקעיתו המקשה על הילוך הרבים שצריכים ללכת בשפתו הצרה סמוך לכותלי הבתים שמשני צידיו. נחשב המבוי לענין שבת כרה"י כיון שהצד שבו יש את הבור נחשב למחיצה (ויש שפירשו שעדיין צריך לעשות לצד הזה צורת הפתח). ואפילו שהרבים הולכים בצידי הבור ומבטלים את המחיצה לכאורה עדיין נחשב הצד הזה למחיצה.

שבילי בית גילגול: שבילים צרים וגבוהים הסמוכים לעיר גלגל שנחשבים לרה"י לענין שבת, אפילו שרבים הולכים שם ומבטלים את המחיצות לכאורה (להבנת כותב השורות: הרבים עולים ויורדים לשבילים הללו, ובכך הם מבטלים את המחיצות שנוצרות מגובה ההר שבצידי השביל).

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

יהושע עמד ותיקן להם דרכים: יהושע תיקן דרכים שיהיו מסורים לכל ישראל, אך בשבילים שאינם נוחים להילוך הוא לא מסרם לכלל אלא ליחיד וכלומר שבעלי הקרקע הסמוכים למקום יכולים לקחת אותו לעצמם.

הגמרא מסיקה, שרבי יהודה מודה בשבילים שלא נוח להלך בהם, שכיון שניתנו ליחיד אין הרבים מבטלים את המחיצות שלהם. אבל בשביל שנח להילוך שהוא של רבים, או אפילו בשביל שלא נוח להילוך הנמצא בחו"ל שהוא שייך לרבים - סובר רבי יהודה שהרבים מבטלים את מחיצותיו (וחכמים במשנה חולקים).

משנה: גם לבור הרבים עושים פסי ביראות ואפילו שהמים שבבור עתידים להיפסק – אין לחוש שיבואו להמשיך ולטלטל שם (ואז אין היתר לכך) כיון שרבים יזכירו זה לזה. מאידך גם לבאר של יחיד עושים, כיון שבאר נובעת לעולם. רק לבור של יחיד אין פתרון אלא לעשות מחיצות. זו דעת ת"ק, ורבי יהודה בן בבא חולק וסובר שרק לבאר של רבים עושים.

בנוסף נחלקו ר"ע ורבי יהודה בן בבא, האם צריך לעשות מחיצה גמורה, או שמספיק לעשות מחיצה של חבלים.